

Juho Hirvelä ja Sanna Kangasniemi

TURVALLINEN JA YHDENVERTAINEN YHTEISÖ

Kyselylomake yhdenvertaisuuden selvittämiseksi yhteisöille

TURVALLINEN JA YHDENVERTAINEN YHTEISÖ

Kyselylomake yhdenvertaisuuden selvittämiseksi yhteisöille

Juho Hirvelä ja Sanna Kangasniemi

Opinnäytetyö

Syksy 2021

Sosiaali-alan tutkinto-ohjelma

Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Tekijät: Juho Hirvelä & Sanna Kangasniemi

Opinnäytetyön nimi: Turvallinen ja yhdenvertainen yhteisö

Työn ohjaajat: Harriet Tervonen & Seija Kokko

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2021

Sivumäärä: 37 + 1 liite

Toiminnallisen opinnäytetyömme tuote on yhdenvertaisuuskyselylomake yhteisöille. Opinnäytetyön tilasi Oulun ammattikorkeakoulu. Kyselylomake sisältää yhdeksän kysymystä ja se on jaettu kolmeen eri osaan. Kysymykset keskittyvät yhdenvertaisuuden ja turvallisuuden kokemuksiin. Kyselylomake on luonteeltaan kvantitatiivinen, eli määrällinen, ja tulokset ovat mitattavissa numeraalisesti.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli luoda työkalu, jonka avulla eri yhteisöt voivat tarkastella jäsentensä yhdenvertaisuuden kokemuksia yhteisössä. Kyselylomake tuo yhdenvertaisuuden tarkasteluun mielenkiintoisen näkökulman – kyselylomakkeessa kysytään jäsenten turvallisuuden kokemuksista yhteisössä.

Opinnäytetyön tietoperusta käsittelee yhdenvertaisuutta, esteettömyyttä, saavutettavuutta, syrjintää, yhteisöjä ja niiden tyypittelyjä sekä sosiaalista kiinnittymistä ja turvallisuutta. Luonteeltaan opinnäytetyömme oli toiminnallinen. Tuotteistamisvaihe toteutettiin viisivaiheisen tuotteistamisprosessin mukaan: tarpeen tunnistaminen, ideointi, luonnostelu, kehittäminen ja viimeistely. Kyselylomakkeen kysymykset pohjautuvat opinnäytetyön tietoperustaan ja lomakkeessa käytetyt termit on avattu vastaajalle.

Laatutavoitteemme valmiille tuotteelle olivat: soveltuvuus yhdenvertaisuuden kokemusten selvittämiseen ja selkeys, eli tuotteen tuli olla kieleltään ymmärrettävä sekä jäsennelty. Tuotteemme testihenkilöt olivat sitä mieltä, että laatutavoite täyttyi selkeyden osalta. Mielestämme myös ensimmäinen laatutavoite, eli soveltuvuus yhteisön yhdenvertaisuuden kokemusten selvittämiseen, täyttyi tuotteessa. Tuotetta ei kuitenkaan ole testattu aineiston keräämiseen ja tulosten tulkintaan.

Jatkossa tätä aihetta voisi tutkia esimerkiksi keräämällä aineisto kyselylomakkeella ja analysoimalla vastaukset. Aiheeseen voisi myös laajentaa käsittelemään tasa-arvoa. Lisäksi jatkotutkimuksia voisivat olla kvalitatiiviset tutkimukset, jotka keskittyvät esimerkiksi syrjintätilanteisiin yhteisössä.

Asiasanat: Yhdenvertaisuus, yhteisöt, turvallisuus, survey-tutkimukset ja kyselylomakkeet

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Bachelor of social sciences

Authors: Juho Hirvelä & Sanna Kangasniemi

Title of thesis: Secure and equal community

Supervisors: Harriet Tervonen & Seija Kokko

Term and year when the thesis was submitted: Fall 2021 Number of pages: 37 + 1 appendix

The product of our practice-based thesis is an equality survey for communities. The thesis was commissioned by Oulu University of Applied Sciences. The survey contains nine different questions which are divided into three different sections. The questions focus on the responders' experiences of equality and security. The questionnaire is quantitative, and the results can be measured numerically.

The purpose of our thesis was to create a tool that allows different communities to survey their members' experiences of equality in the community. The knowledge base of this thesis covers equality, accessibility, discrimination, communities and their characterization, as well as social attachment and security.

The development process was carried out by following a five-step product development process: identification, ideation, sketching, development and finishing of the product. The questions in the survey are based on the theoretical part of this thesis and the terms used in the survey have been explained to the respondent.

Our objectives for the finished product were suitability of the survey for finding out the experiences of equality and clarity of the survey's content. Our two-person test group felt that the objectives were met in terms of clarity of the survey's content. In our opinion, the first quality objective, i.e. suitability of the survey for finding out the experiences of equality, was also met in the product. However, the product has not been tested for data collection and analyzing of results.

In the future, this topic could be studied further by collecting data with this survey and analyzing the answers. The topic could also be extended to address equality between genders. In addition, further research could include qualitative research focusing on discrimination situations in the communities.

Keywords: Equality, communities, security, surveys and questionnaires

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	YHDENVERTAISUUS	7
	2.1 Esteettömyys ja saavutettavuus	9
	2.2 Syrjintä, syrjintäperusteet sekä positiivinen erityiskohtelu	10
3	YHTEISÖ	14
	3.1 Yhteisöjen tyypittely	15
	3.2 Yhteisöt rakentuvat jäsentensä toimesta	15
	3.3 Sosiaalinen kiinnittyminen	16
4	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	19
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	21
	5.1 Osaamisen tuotteistamisprosessi	21
6	POHDINTA	26
	LÄHTEET	30
	LIITE 1 – KYSELYLOMAKE	38

1 JOHDANTO

Yhdenvertaisuus on ajankohtainen aihe yhteiskunnassa, jonka Sitra (2020, viitattu 25.4.2021) määrittelee megatrendiksi. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan kaikkien ihmisten samanarvoisuutta. Suomen Yhdenvertaisuuslaki uudistettiin vuonna 2015. Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuuden toteutumista, ehkäistä syrjintää ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Vaikka uudistettu laki on ollut voimassa kuusi vuotta, nousee edelleen esiin syrjintätilanteita eri yhteisöissä, kuten kouluissa, työpaikoilla ja harrastusryhmissä. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2021, viitattu 7.9.2021.)

Yhdenvertaisuuslakia sovelletaan useimpiin yhteisöihin. Yhteisöt koostuvat yksilöistä ja heidän välisistä suhteistaan. Yhteisöillä on myös omat säännöt ja normistot, joita yhteisön jäsenten tulee noudattaa. (Sippola 2015, 5, 14, viitattu 7.9.2021.) Yhdenvertaisuuslain vastaista toimintaa on esiintynyt myös yhteisöissä ja yhteisön jäsenten voi olla vaikea havaita tai puuttua yhteisössä tapahtuvaan syrjintään ja epäasialliseen kohteluun. Esimerkiksi vuonna 2017 tehdyn tutkimuksen mukaan usea vammaisen henkilö oli jättänyt tekemättä ilmoituksen koetusta syrjinnästä, sillä he eivät pitäneet syrjintätilanteita tarpeeksi vakavana. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu, viitattu 7.9.2021.)

Ihmisen perusluonteeseen kuuluu halu olla osa yhteisöä (Nivala & Ryyänen 2013, 26). Tätä yhteisöön kuuluvuutta kuitenkin uhkaa koettu turvattomuus, joka voi syntyä koetusta epäkunnioittavasta kohtelusta, nimittelystä, häirinnästä tai muista syrjinnän muodoista. Turvattomuuden tunne estää yksilöä kiinnittymästä sosiaalisesti yhteisöön ja se vaikuttaa myös heikentävästi yhteisössä toimimiseen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021, viitattu 7.9.2021.) Esimerkiksi työyhteisössä ilmenevä syrjintä vaikuttaa työhyvinvointiin ja työn laatuun (Suomi.fi 2021, viitattu 7.9.2021).

Tekemiemme tiedonhakujen mukaan vaikuttaa siltä, että yhdenvertaisuutta on tutkittu paljon lähinnä työnteon, koulutuksen tai syrjinnän kontekstissa. Ammattikorkeakoulujen Theseus-tietokannasta löytyy hakusanalla yhdenvertaisuus useita liiketalouden alan opinnäytetöitä, joissa työyhteisöjen yhdenvertaisuuden toteutumista on tutkittu työpaikoilla. Yhteiskunta- ja sosiaalialan kontekstiin liittyen löytyy hakusanalla yhdenvertaisuus muun muassa ohjeita, oppaita ja raportteja, jotka johtavat esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen, yhdenvertaisuusvaltuutetun sekä ministeriöiden nettisivuille.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuottaa kyselylomake, jolla voi selvittää yhteisön jäsenten yhdenvertaisuuskokemuksia yhteisössä sekä tarkastella heidän kiinnittymistään yhteisöön. Eri yhteisöt voivat siis hyödyntää opinnäytetyömme tuotosta oman yhdenvertaisuustyönsä tukena, sillä lomake tarjoaa valmiin työvälineen yhteisön jäsenten yhdenvertaisuuskokemusten ja yhteisöön kiinnittymisen selvittämiseen.

Mielestämme yhdenvertaisuus on keskeinen ja tärkeä käsite sosiaalialalla, sillä jo Suomen perustuslaki (731/1999, 2:6.1–2 §) määrittelee, että ihmiset ovat yhdenvertaisia ja, että ketään ei saa asetta syyttä eri asemaan hänen ominaisuuksiensa perusteella. Myös sosionomien kompetenssien mukaan sosionomien tulee osata edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä osata asetta yhteiskunnalliselta asemaltaan haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien puolelle (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2017, 10, viitattu 7.9.2021). Näin ohjaa toimimaan myös Talentian sosiaalialan ammattihenkilön ohjeistus (2017, 20–21, viitattu 7.9.2021) jossa kehoitetaan sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen, negatiivisen syrjinnän vastustamiseen sekä erilaisuuden ja monimuotoisuuden tunnustamiseen.

2 YHDENVERTAISUUS

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo tarkoittavat eri asioita, mutta limittyvät toisiinsa käsitteinä niin vahvasti, että toisesta ei voi puhua ilman että puhuu myös toisesta. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo voidaan ymmärtää yhteiskunnassa eri tavoin ja siksi on tärkeää määritellä, mitä tarkoitetaan yhdenvertaisuudella ja tasa-arvolla, jotta ei keskusteltaisi eri todellisuuksista käsin. (Ketonen 2019, 6.) Tässä opinnäytetyössä olemme käyttäneet yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon määrittelyyn erilaisia lähteitä ja tukeutuneet vahvasti käsitteiden määrittelyssä lakiin sekä tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun käsitteiden määrittelyyn.

Tasa-arvolla viitataan sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja sitä ohjaa laki naisten ja miesten tasa-arvosta (609/1986), johon viitataan joskus myös lyhyemmin tasa-arvolakina. Tasa-arvolain tarkoituksena on edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa ja naisten asemaa sekä estää sukupuoleen perustuvaa syrjintää. Lakia sovelletaan yhteiskunnallisessa toiminnassa kaikilla elämäntilanteilla, lukuun ottamatta yksityiselämän piiriin kuuluvia suhteita ja uskonnonharjoitukseen liittyvää toimintaa. (Tasa-arvovaltuutettu 2021, viitattu 13.5.2021.) Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus tarkoittavat siis eri asioita, vaikka puhekielessä kuuleekin usein näitä kahta termiä käytettävän toistensa synonyymeina (Laaja 2019, 8, viitattu 21.9.2021).

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan kaikkien ihmisten samanarvoisuutta eli ihmisen arvoa ei siis määritä sukupuoli, ikä, etninen tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, vamma, terveydentila, seksuaalinen suuntautuminen tai mikään muukaan henkilöön liittyvä syy esimerkiksi siviilisääty tai perhesuhteet (Rauramo 2016, 7). Nämä tekijät eivät saa vaikuttaa esimerkiksi henkilön koulutus- ja työmahdollisuuksiin, eivätkä ne saa estää hänelle kuuluvien palveluiden toteutumista tai niiden piiriin hakeutumista. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2020, viitattu 15.4.2020.)

Yhdenvertaisuuden yhteydessä on myös mielekästä puhua monimuotoisuudesta (engl. *diversity*), jolla tarkoitetaan ihmisten moninaisuuden arvostamista ja tukemista. Monimuotoisuuden määritteitä ovat ikä, sukupuoli, vammaisuus, terveydentila, etninen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus ja seksuaalinen suuntautuminen. Nämä samat määritteet ovat myös yhdenvertaisuuslain määrittelemät syrjintäperusteet, joiden vuoksi ihmistä ei saa asettaa

eriarvoiseen asemaan. Monimuotoisessa yhteisössä on eri taustaisia ja eri tavoin ajattelevia ihmisiä. (Rauramo 2016, 3; University of Edinburgh 2021, viitattu 13.5.2021.)

Suomen yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslakia uudistettiin viimeksi yhtä aikaa tasa-arvolain kanssa vuonna 2015. Lakiuudistukset tavoittelivat yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolainsäädäntöjen uudistamista sillä tavoin, että ne täyttäisivät paremmin perustuslain asettamat vaatimukset yhdenmukaisesta kohtelusta ja syrjinnän kiellosta. Yhdenvertaisuus sovelletaan niin yksityisissä kuin julkisissa toimissa, jotka käsittävät myös koulut ja muut opetusta järjestävät instituutiot – sitä ei kuitenkaan sovelleta yksityiselämän piiriin eikä uskonnonharjoitukseen. Yhdenvertaisuuslaki ei koske sukupuolisyryntää tai sukupuolten tasa-arvoa, joista on säädetty erikseen tasa-arvolaisissa – poikkeuksen muodostaa niin kutsuttu moniperustainen syrjintä eli tilanne, jossa on kysymys paitsi sukupuoleen perustuvasta, myös yhdenvertaisuuslaissa kiellettävästä syrjinnästä. (Leppänen 2015, 9.)

Positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa sellaisia oikeasuhtaisia erityistoimenpiteitä, joilla turvataan yhdenvertaisuutta ja parannetaan tiettyyn ryhmään kuuluvien henkilöiden olosuhteita ja asemaan (1325/2014, 3:9.1 §). Positiivisen erityiskohtelun tavoitteena on siis se, että kaikilla olisi todellisuudessa sama mahdollisuus yhdenvertaisiin oikeuksiin ja usein positiivisella erityiskohtelulla pyritäänkin korjaamaan aikaisempaa haittaa, joka on kohdistunut tiettyyn ryhmään. Tulee huomata, että positiivinen erityiskohtelu on sallittua vain, jos sen tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta, tai ehkäistä tai poistaa syrjinnästä aiheutunutta haittaa. Kyse voi olla syrjinnästä, mikäli erityiskohtelun edellytykset eivät täyty. (Positiivisen erityiskohtelun opas, 6, viitattu 15.2.2021.)

Yhdenvertaisuus on yhteiskunnan niin kutsuttu megatrendi. Megatrendi tarkoittaa suurta ja pitkäkestoisia tapahtumaa yhteiskunnassa ja se koostuu useista ilmiöistä, joilla on sama kehitys suunta. Tyypillistä megatrendeille on, että ne muuttuvat hitaasti. (Sitra 2020, viitattu 25.4.2021.) Yksi vuoden 2020 megatrendeistä on monimuotoisuuden lisääntyminen muun muassa maahanmuuton ja kansainvälisen muuttoliikkeen myötä (Dufva 2020, 21–22). Monimuotoisuutta tarkastellaan ihmisten iän, sukupuolen, vammaisuuden, terveydentilan, etnisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen ja seksuaalisen suuntautumisen sekä työntekijöiden toisistaan poikkeava koulutuksen, kokemuksen, taitojen, työnteon tavan, persoonallisuuden ja arvojen kautta (Rauramo 2016, 22). Kirjaimellisesti otettuna, monimuotoinen

yhteisö tarkoittaa, että yhteisössä on erilaisia ihmisiä. Monimuotoisuuteen sisällytetään kuitenkin yleisesti myös ajatus siitä, että monimuotoisessa yhteisössä erilaiset ihmiset ovat yhdessä keskenään yhdenvertaisia (Vartiainen-Ora 2007, 25.) Monimuotoisuusbarometrin 2020 mukaan on viitteitä siitä, että viimeisenkymmenen vuoden aikana on tapahtunut positiivista kehitystä monimuotoisuuteen suhtautumisessa (Bergbom, Toivanen & Väänänen 2020, 79, 25.4.2021). Kansainvälisen The Social Progress index 2020-tutkimuksen mukaan Suomi sijoittuu yhdenvertaisuusvertailussa (engl. *inclusiveness*) ensimmäiselle sijalle (The Social Progress Imperative 2021, viitattu 25.4.2021). Social Progress index 2020-tutkimuksen tulokset ovat osittain poikkeavat muun muassa European Union Agency for Fundamental Rights tutkimuksen (2018, 13) *Being black in the EU* tuloksista, jonka mukaan rassistista häirintää kokevat eniten Suomessa oleskelevat afrikkalaiset. Myös European Union Agency for Fundamental Rights'n (2014, 24) kuusi vuotta aikaisemman tekemän tutkimuksen mukaan suomalaiset naiset kokevat EU:ssa toiseksi eniten väkivaltaa.

2.1 Esteettömyys ja saavutettavuus

Esteettömyyden ja saavutettavuuden käsitteet perustuvat inkluusioajatteluun, yhdenvertaisuuteen, kansainvälisiin sopimuksiin ja kansalliseen lainsäädäntöön (Hirvonen, Koskimies & Pirttima 2009, 12–16). Saavutettavuus ja esteettömyys ovat keskenään niin kutsuttuja sukulaiskäsitteitä. Esteettömyys mielletään usein tarkoittamaan vain fyysisen tilan esteettömyydeksi, vaikka esteettömyys tulisi huomioida muillakin osa-alueilla. (Heikkilä 2009, 7.) Esteettömyys tarkoittaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön tekemistä kaikille sopivaksi. Sosiaalisesti esteetömissä ympäristössä henkilöillä ei ole pelkoa tulla syrjityiksi tai kiusatuiksi sekä puhutaan yhteisesti ymmärrettävällä kielellä. (Vates 2021, viitattu 11.3.2021.) Fyysisellä esteettömyydellä tarkoitetaan sitä, että kaikilla on mahdollisuus liikkua esteetömmästä kyseisessä ympäristössä. Ympäristön esteetömyyttä edistäviä ratkaisuja ovat esimerkiksi leveät kulkuväylät ja automaattiovet. Psykykinen esteetömyys ilmenee aistien huomioinnista, kuten oppimateriaalien selkokielisyydestä ja ympäristön opasteiden selkeydestä. (Opiskelukyky 2021, viitattu 11.3.2021.) Toisin sanoen se tarkoittaa kaikkien yhdenvertaista mahdollisuutta toimia ympäristöstä ja sen tekijöistä riippumatta. Esteetömyys tarkoittaa myös tiedon ymmärrettävyyttä. (Hirvonen ym. 2009, 12–16.) Esteetömillä toteutuksilla varmistetaan muun muassa vammaisten henkilöiden yhdenvertainen toimiminen eri ympäristöissä, fyysisissä sekä digitaalisissa (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019, viitattu 8.10.2020).

Saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, kuinka helppoa on esimerkiksi päästä käyttämään jotain palvelua. Toisin sanoen saavutettavuus tarkoittaa sitä, että esteet on poistettu ja rakenteet muutettu esteettömiksi. Saavutettavuuteen kuuluu, että esteettömyyttä tarkastellaan jatkuvasti ja toimintatapoja muutetaan esteettömäksi. Joskus myös positiivinen erityiskohtelu on yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta välttämätöntä. (Hirvonen ym. 2009, 12–16.)

2.2 Syrjintä, syrjintäperusteet sekä positiivinen erityiskohtelu

Syrjintä on yksi tapa asettaa henkilö eriarvoiseen asemaan, ja syrjintä voi ilmetä nimittelynä. Nimittely voi kohdistua henkilön ominaisuuteen, kuten ulkonäköön, puhetapaan tai kansallisuuteen. Ulkopuolelle jättäminen on yksi selkeä syrjinnän muoto. (Jauhola & Vehviläinen 2015, 125.) Syrjinnän kielto kattaa välittömän ja välillisen syrjinnän. Välitön syrjintä ilmenee, kun henkilö kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdeltaisiin vastaavassa tilanteessa. Välillinen syrjintä tulkitaan tapahtuneeksi, kun henkilö esimerkiksi joutuu epäedulliseen asemaan näennäisesti yhdenvertaisen säännön, käytänteen tai perusteen vuoksi. (Leppänen 2015, 33–38.) Poikkeuksia erilaiselle kohtelulle, jota ei voi pitää syrjintänä, ovat lakiperustaisuus tai perus- ja ihmisoikeuksiin perustuva kohtelu. Molemmissa poikkeuksissa tavoitteen tulee olla hyväksyttävä ja tavoitteen saavuttamiseksi käytettävien keinojen pitää olla oikeasuhtaisia. (1325/2014 3:11.1–2 §.)

Tasa-arvolain mukaan sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sen ilmaisuun perustuva syrjintä on kielletty (609/1986, 7 §). Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan yhtä ihmisen ominaisuutta, jonka yksilö voi määrittellä oman biologiansa tai henkilökohtaisen kokemuksensa kautta. Sukupuolella tarkoitetaan nais- ja miessukupuolta, niiden välimaastoa tai ulkopuolta sekä sukupuolettomuutta. (Väestöliitto 2018, viitattu 7.2.2021.) Sukupuolen ilmaisu tarkoittaa tapaa, käytöstä tai pukeutumista, jolla henkilö ilmaisee sukupuoltaan. Sukupuoleen perustuvan syrjinnän säännöksiä sovelletaan myös silloin, kun henkilön fyysistä sukupuolta määrittävät ominaisuudet eivät ole yksiselitteisiä. Kun henkilö asetetaan eriarvoiseen tai epäedulliseen asemaan hänen sukupuolensa, sukupuoli-identiteettinsä tai sen ilmaisun perusteella, on kyse sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä. Myös sukupuoleen kohdistuva häirintä on syrjintää, kun se liittyy sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Häirintä ei välttämättä ole luonteeltaan seksuaalista, sillä häirintää on myös kaikki ei-toivottu käytös, joka loukkaa henkilön

fyysistä tai henkistä koskemattomuutta tai on luonteeltaan ahdistavaa, uhkaavaa, vihamielistä tai halventavaa. (Tasa-arvovaltuutettu 2021, viitattu 24.1.2021.)

Ikäsyrjintä on kielletty yhdenvertaisuuslaissa ja syrjinnän kieltö koskee kaikenikäisten syrjintää (1325/2014 3:8.1 §). Useimmiten ikäsyrjintä ilmenee perusteetta asetettuina ikärajoina, esimerkiksi siten, että vain tietyn iän ylittävät tai alittavat saavat tehdä tai osallistua johonkin. Ikäperustaiseen erilaiseen kohteluun on myös olemassa asianmukaisia poikkeuksia, joita voivat olla muun muassa ammatillista koulutusta, työllisyyspolitiikkaa tai työmarkkinoita koskevat syyt. Erilainen kohtelu voi olla tarkoituksenmukaista myös laissa säädettyjen ikärajojen perusteella. Ikä on tyypillisesti yksi syrjintäperusteista, joita ilmenee moniperusteisessa syrjinnässä eli yhdessä jonkin muun syrjintäperusteen, kuten sukupuolen, vammaisuuden tai etnisen alkuperän kanssa. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2021, viitattu 8.2.2021.)

Etniseen taustaan, kansalaisuuteen, kansalliseen alkuperään tai kieleen perustuva syrjintä on syrjinnän muoto, jonka kohteena ovat henkilöt, joita syrjitään heidän etnisen taustansa, kansalaisuutensa tai kansallisen alkuperänsä vuoksi. Kansallisen alkuperän tunnusmerkkejä ovat muun muassa kieli, syntyperä, nimi, sukulaisuus, asuinalue, uskonto, taide, tapakulttuuri ja taloudelliset siteet. Etninen tausta voi tarkoittaa kansallista valtaväestöä, maahanmuuttajia tai kansallista vähemmistöä. Kielitaidon vaatimus on perusteltua esimerkiksi työnhakijalta vain silloin kuin työtehtävä sitä erityisesti edellyttää. (Leppänen 2015, 74–75 ja 78.)

Rasismi tarkoittaa yksilöiden ja ryhmien välistä tahallista, tietoista tai tahatonta rodullistavaa käytöstä, joka perustuu ennakkoluuloihin ja pelkoihin. Rasismin eri muotoja ovat esimerkiksi antisemitismi eli juutalaisiin kohdistuva rasismi, afrofoobia eli afrikkalaistaustaisten ihmisten epäinhimillistäminen, islamfoobia eli muslimeihin ja muslimiksi oletettuihin kohdistuva rasismi, ja rakenteellinen rasismi eli yhteiskunnan eri toimintoihin muun muassa lakeihin, palveluihin sekä instituutioihin piiloutuvaa lähes huomaamatonta syrjintää. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2021, viitattu 8.2.2021.)

Rodullistamisessa ihmiseen liitetään muun muassa oletuksia, stereotyyppioita ja ennakkoluuloja, esimerkiksi ihonvärin tai oletetun etnisen taustan takia. Oletukset, stereotyyppiat tai ennakkoluulot voivat liittyä uskomuksiin yksilön kyvyistä tai kohdistua oletuksiin, jotka liittyvät hänen moraaliinsa tai tapakulttuuriinsa. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2021, viitattu 8.2.2021.)

Rasismi ja rodullistaminen ovat yhdenvertaisuuslain mukaista syrjintää (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2021, viitattu 8.2.2021). Suomi on ratifioinut kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälisen yleissopimuksen 5.8.1970, jossa kielletään rotusyrjintä (Asetus kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta 37/1970).

Mielipiteeseen perustuva syrjintä tarkoittaa mielipiteeseen tai sen ilmaisuun liittyvää syrjintää. Mielipiteen vapaus tarkoittaa henkilön oikeutta ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoa. Vakaumukseen tai poliittiseen toimintaan liittyvää syrjintää on, jos mielipide muodostaa vakaumuksen tai mielipide tulee esiin poliittisena toimintana, johon syrjintä kohdistuu. Toimiminen esimerkiksi puolueessa on poliittisen toiminnan tunnusmerkki. Yhdistymisvapauteen kuuluu lupa kuulla yhdistykseen ja järjestäytymisvapauden muun muassa etujen valvomiseksi. Syrjinnän kieltö koskee kaikkia henkilöitä sitä katsomatta, että ovatko he järjestäytyneet vai eivät. Syrjinnän kieltö kattaa myös yhdistystoimintaa osallistumisen estämisen ja rajoittamisen. (Leppänen 2015, 98–99, 103–104.)

Sairauden, vamman tai terveydentilaan vaikuttavien tekijöiden perusteella syrjiminen on kielletty. Alkoholi, huumeaineet ja tupakka eivät kuulu syrjintäsuojan piiriin, mutta niihin yhdistyvien liitännäissairauksien (esimerkiksi masennus tai elimellinen sairaus) perusteella syrjiminen on kielletty. Vammaisuus tarkoittaa, että elinpiirissä on rajoitteita toimia yhdenvertaisesti yhteiskunnan olettamalla tavalla syntyperäisen vamman, tai sairaudesta tai tapaturmasta johtuvan vamman vuoksi. Sairauden ja vammaisuuden erona voidaan pitää sitä, että vammaisuus on olotilana pysyvä. (Leppänen 2015, 122–123.)

Syrjiminen seksuaalisen suuntautumisen perusteella on kielletty yhdenvertaisuuslaissa. Seksuaalinen suuntautuminen tarkoittaa ihmisen tuntemaan seksuaalisen tai emotionaalisen vetovoimaan tai molempien kohdistumista. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2021, viitattu 15.2.2021.) Yhdenvertaisuuslaissa ei suoraan määritellä, mitä tarkoitetaan seksuaalisella suuntautumisella. Kansainvälinen ihmisoikeusnormisto nojaa kuitenkin vahvasti Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) ihmisoikeussopimuksia tulkitsevaan määritelmään, jossa seksuaalinen suuntautuminen tarkoittaa hetero-, homo- ja biseksuaalisuutta (Seta 2021, viitattu 15.2.2021), joista homo- ja biseksuaalit kuuluvat vähemmistöön (Leppänen 2015, 154).

Eriarvoiseen asemaan saattaminen henkilön perhesuhteen perusteella on kiellettyä. Perhesuhteella tarkoitetaan henkilön siviilisäätyä eli avio- tai avoliittoa, rekisteröityä parisuhdetta, naimattomuutta, leskeyttä tai eronneisuutta. Perhesuhde tarkoittaa siis niin sanottua perhestatusta, joka ei viittaa vanhemmuuteen tai raskauteen, joihin liittyvä syrjintä on tasa-arvolain mukaan kielletty. (Leppänen 2015, 119.)

Yhdenvertaisuuslaissa ei mainita moniperusteista syrjintää, vaikka lakiuudistusta valmisteltaessa useat lausunnonantajat olivat kannattaneet moniperusteisen syrjinnän kirjausta syrjinnän kiellon yhteyteen (Kumpulainen 2010, 14). Moniperusteisen syrjinnän käsite ei ole yksiselitteinen ja ilmiönä sen käsittelyä ei ole ratkaistu lainsäädännön ja lainkäytön kannalta (Lepola 2018, 5).

Sisäministeriön tuottamassa Yhdenvertaisuus julkaisun toisessa osassa moniperusteinen syrjintä on määritelty tarkoittamaan, kun ihminen joutuu syrjityksi useammasta kuin yhdestä syystä. Moniperusteinen syrjintä jaetaan kolmeen eri kategoriaan: moninkertaiseen, kumulatiiviseen ja risteävään syrjintään. Monikertaisella syrjinnällä tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilö kohtaa syrjintää useammassa kuin yhdessä tilanteessa eri ominaisuuksiensa vuoksi. Kumulatiivisella syrjinnällä tarkoitetaan, että sama tilanteessa henkilöön kohdistuu syrjintää useammalla eri perusteella. Risteävällä syrjinnällä tarkoitetaan, että eri syrjintäperusteet risteävät ja tuottavat erityisiä syrjinnän yhdistelmämuotoja. (Leppäkorpi 2014, 30.)

3 YHTEISÖ

Yhteisöllä tarkoitetaan johonkin toimintaympäristöön liittyvää rajattua ryhmää, jolla on oma sosiaalinen rakenteensa. Yhteisö koostuu yksilöistä ja yhdistävänä tekijänä yhteisöllä on usein jokin yhteinen tehtävä tai päämäärä, joka ohjaa yhteisön toimintaa. Yhteisöillä on myös omat sääntönsä ja normistonsa, jotka vaikuttavat yksilön asemaan yhteisössä, ja jotka yhdessä ryhmäpaineen sekä sosiaalisen kontrollin kanssa pitävät yhteisöä koossa. (Heinonen 2008,14.) Yhteisöjä ei muodostu pelkästään fyysiseen ympäristöön, vaan niiden toimintaympäristöt ovat paljon laajempia ja esimerkiksi internetyhteyksien parantuessa sekä digitalisaation laajetessa ovat virtuaaliyhteisöt yleistyneet. Niissä pätevät samat lainalaisuudet kuin fyysisissä yhteisöissä. (Heinonen, 2008, 90.)

Toiset ihmiset vaikuttavat käsityksiimme ja havaintoihimme ympäröivästä maailmasta, minkä todentaa muun muassa Aschin tunnetut kokeet vuonna 1952 ja 1966; koehenkilöt mukautuivat toisten ihmisten kantoihin jopa vastoin omia havaintojaan. Sosiaalipsykologinen termi tällaiselle yksilön mukautumiselle enemmistön mielipiteeseen, arvoihin tai käyttäytymiseen on konformisuus. Käsityksen muodostamiseksi, ihmiset tukeutuvat toisiin ihmisiin sitä enemmän, mitä epäselvempi heidän fyysinen todellisuutensa on. (Suoninen, Pirttilä-Backman, Lahikainen & Ahokas 2013, 15–16.) Yhdenmukaisuus sosiaalisissa ryhmissä aiheutuukin Allardtin ja Littusen (1979, 44) mukaan siitä, että ihmiset vaikuttavat toistensa havaintoihin, ajatuksiin, toimintaan ja tunteisiin.

Normilla tarkoitetaan yhteisössä yleisesti hyväksytyä tapaa toimia tai ajatella. Normit ovat yhteisössä yleisesti hyväksytyjä ja niitä halutaan ylläpitää, sillä niiden ajatellaan ohjaavan ihmisiä toimimaan oikein. Normien noudattamista siis odotetaan yhteisön jäseniltä ja niiden funktio on palvella yhteisöä sen tavoitteiden saavuttamisessa sekä estää sellaista toimintaa, joka johtaisi ryhmän jäseniä toimimaan vastoin ryhmän tavoitteita. (Suoninen, Pirttilä-Backman, Lahikainen & Ahokas 2013, 188.) Yksi esimerkki suomalaisesta normista on, että nuoret aikuiset muuttavat varhain omaan kotiinsa. Mitään lakia tai suositusta ei suoranaisesti ole, mutta itsenäistymiseen kannustetaan ja normista poikkeamista saatetaan ihmetellä.

3.1 Yhteisöjen tyypittely

Yhteisöt voidaan tyypitellä alueellisiin, muodollisiin, toiminnallisiin tai symbolisiin yhteisöihin. Alueellisissa ja muodollisissa yhteisöissä yhteisön merkitykset syntyvät ulkoapäin, mikä merkitsee sitä, että yhteisön kokemus voi jäädä vähäiseksi tai sitä ei välttämättä ole lainkaan. Hyvänä esimerkkinä alueellisista ja muodollisista yhteisöistä toimivat asuinyhteisöt, joita yhdistää maantieteellinen alue, mutta jonka asukkailla ei ole yhteistä toimintaa keskenään eikä kokemusta samaan yhteisöön kuulumisesta. Symbolisiin tai toiminnallisiin yhteisöihin kuuluminen on valinta ja tällöin yhteisön merkitys syntyy sisältäpäin sen jäsenistä. Symbolisiin ja toiminnallisiin yhteisöihin kuuluminen voi liittyä yksilön arvoihin ja arvomaailmaan. Esimerkkejä symbolisista tai toiminnallisista yhteisöistä ovat uskonnolliset tai aatteelliset yhteisöt. (Nivala, 2008, 50.)

3.2 Yhteisöt rakentuvat jäsentensä toimesta

Yhteisö eivät ole muuttumattomia, vaan yhteisön jäsenet muokkaavat yhteisöä kohti omia tarpeitaan kykyjensä mukaan. Toisin sanoen yhteisö muuttuu jäsenten toimesta heidän tarpeidensa mukaan ja yhteisössä oleminen vaatii jonkin asteista osallisuutta toimintaan. Ihmiset kuuluvat moniin eri yhteisöihin ja aktiivisuus sekä osallisuus niissä voivat olla toisistaan hyvin poikkeavat. Yhteisön kehittäminen vaatii aktiivisuutta yhteisön jäseniltä ja mikäli yhteisön jäsenet eivät ota vastuuta toiminnasta, ei yhteisön ole mahdollista kehittyä. (Blanchot 2004,16; Tuomi 2005, 133.)

Yhteisö rakentuu yhteisön jäsenten välisistä suhteista, jotka määrittävät yhdessä kiinnostuksen kohteiden kanssa tason, jolla yhteisön jäsenet osallistuvat, ja voivat osallistua, yhteisön toimintaan (Moilanen & Sulkunen 2006, 7). Tasoilla tarkoitetaan asemia ja tehtäviä, joita tulee tehdä yhteisön hyväksi. Näitä toiminnan tasoja ja eri tehtäviä kutsutaan myös rooleiksi tai positioksi. Yhteisö ja siihen kuuluvat jäsenet määrittelevät yhteisön jäsenille kuuluvat roolit. Kiinnittyminen yhteisöön on parempaa, kun rooli yhteisössä on omaa identiteettiä ja kiinnostusta vastaava. (Saaristo & Jokinen 2004, 75.) Vakiintuneet roolit ohjaavat yhteisön jäsenten toimintaa (Suoninen, Pirttilä-Backman, Lahikainen & Ahokas 2013, 189).

3.3 Sosiaalinen kiinnittyminen

Sosiaalinen kiinnittyminen kuvaa monitasoisten sosiaalisten siteiden kudelmää, joka liittyy yksilön toisiin ihmisiin, yhteisöihin ja yhteiskunnan instituutioihin (Kempainen 2012, viitattu 13.5.2021). Ihmisen sosiaaliseen perusuonteeseen liittyy kuulumisen johonkin yhteisöön, siinä eläminen ja toiminen muiden ihmisten kanssa. Sosiaalipedagogisena käsitteenä osallisuus tarkoittaa lyhyesti kuulumisen suhdetta. On huomattava, että osallistuminen ja osallisuus eivät ole synonyymejä toisilleen, vaan osallisuuden toteutumiseksi tarvitaan niin kuulumista, osallistumista kuin tunnetta kuulumisesta yhteisöön. (Nivala & Ryyänen 2013, 26–27.) Osallisuus onkin monimutkainen ja -tulkintainen käsite, jonka voidaan eri näkökulmista tarkasteltuna ymmärtää tarkoittavan osaltaan aktiivista kansalaisuutta ja ihmisoikeutta sekä merkityksellisyyttä ja mahdollisuutta. Osallisuutta voidaan tarkastella liittymisenä, suhteessa olemisen, kuulumisena, yhteisyytenä, yhteensopivuutena, mukaan ottamisena, osallistumisena sekä vaikuttamisena. Osallisuuden käsitettä voidaankin kutsua eräänlaiseksi sateenvarjotermiksi, joka kokoaa alleen useita eri näkökulmia. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017, 3.)

Pörhölän (2009, 86–87) vertaisyhteisöön kiinnittymisen teorian mukaan yksilö kiinnittyy vuorovaikutussuhteilla vertaisyhteisöönsä, ja vuorovaikutussuhteet joko tukevat tai estävät vertaisyhteisöön kiinnittymistä. Vertaisyhteisöön kiinnittyminen onnistuneesti tukee yksilön kokemusta siitä, että hän on yhteisön täysivaltainen ja tasavertainen jäsen. Onnistuneessa vertaisyhteisöön kiinnittymisessä yksilö kokee olevansa hyväksytty, arvostettu ja pidetty vertaistensa keskuudessa. Vastavuoroisesti hän myös osoittaa hyväksyntä, arvostusta ja välittämistä toisille.

Sosiaalinen kiinnittyminen yhteisöihin ja muihin ihmisiin antaa turvaa eri elämänvaiheissa ja silloin, kun elämässä on riskitilanteita. Sosiaalinen kiinnittyminen ei pelkästään toimi monitasoisena turvajärjestelmänä, vaan se on myös kanssakäymistä ja kehittää identiteettiä. Sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ihmiset hakevat hyväksyntää ja arvostusta, joka tekee elämästä mielekästä. Vastavuoroisesti siinä myös jaetaan hyväksyntää ja arvostusta myös muille. Sosiaalisen kiinnittymisen voidaankin kuvata olevan yksilön integroitumista taloudellis-rationaalisesti sekä sosiaalis-moraalisesti toisiin ihmisiin, yhteisöihin ja yhteiskunnallisiin instituutioihin. (Kempainen 2012, viitattu 16.5.2021.) Kouvon (2014, 16 ja 29) väitöstutkimuksen mukaan luottamus pitää yhteiskuntaa koossa ja on tärkeää hyvinvoinnin kannalta, sillä se on yksi sosiaalisen pääoman muodostavista osista.

Kemppaisen (2012) ja Pörhölän (2009) tavoin myös Kotkavirran (2000, 56) artikkelissa, *Luottamus instituutioihin ja yksilöllinen hyvinvointi*, kerrotaan, että yhteisön sisällä keskinäinen luottamus ja turvallisuuden tunne edistävät yksittäisten jäsenten identiteetin hyvinvointia ja kehitystä. Kotkavirta myös toteaa, että yhteisön jäsenet eivät koe kuuluvansa ryhmään, mikäli he eivät tunne oloaan turvalliseksi yhteisössä tai luota muihin yhteisön jäseniin. Jokinen, Malinen, Pirskanen, Moilanen, Rautakorpi, Harju-Veijola, Notko & Kuronen (2013, 120) ovat tutkineet lasten käsityksiä ja kokemuksia perhesuhteista. He määrittelevät emotionaalisen turvallisuuden muun muassa luottamuksen kautta. Muita emotionaalisen turvallisuuden tekijöitä ovat turvallisuuden tunne ja hyvinvointi.

Luoduilla vertaissuhteilla ja -yhteisöillä on suuri merkitys yksilön psyykkiselle, fyysiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille, mutta epäonnistuneet kiinnittymisen kokemukset voivat myös muodostua yksilön hyvinvointia haittaaviksi tekijöiksi, etenkin mikäli niissä esiintyy esimerkiksi kiusaamis- tai syrjimiskokemuksia. Tutkimusten mukaan koulukiusaamista kokeneilla lapsilla ja nuorilla on enemmän vaikeuksia vertaissuhteissa ja hyvinvoinnissa. Lisäksi se heikensi lasten ja nuorten turvallista kiinnittymistä vertaisyhteisöön. (Pörhölä 2009, 85.)

Sosiaalisuuden taustaa on selitetty muun muassa liittymisen tarpeella, jonka on katsottu olevan elimistön pyrkimys homeostaasiin eli tasapainotilaan. Liittymisen tarvetta perustellaan yleisesti kolmen lähtökohdan kautta, joita ovat:

- 1) Turvallisuus ja ahdistuksen väheneminen
- 2) Informaatio ja kognitiivinen selkeys
- 3) Sosiaalinen vertailu itsearvioinnin välineenä.

Ensimmäisen lähtökohdan mukaan ryhmä tai yhteisö kasvattaa yksilön turvallisuuden tunnetta ja näin koettu ahdistus vähenee toisten ihmisten seurassa. Stressillä ja sosiaalisella vuorovaikutuksella on siis yhteys. Toisen lähtökohdan mukaan muiden ihmisten seurassa yksilö saa myös informaatiota, jolloin maailmaa on helpompi jäsennellä. Stressitilanteessa ihmiset etsivät tietoa tai tukea toisilta. Kolmannen lähtökohdan mukaan toisten ihmisten seura ja huolten jakaminen eli vertaistuki tarjoaa mittapuun, jonka avulla yksilö voi arvioida itseään. Sosiaaliseseen vertailuun perustuvan itsearvioinnin on todettu vähentävän epävarmuutta. Ryhmään tai yhteisöön kuulumisen sosiaalista luokittelua edistävät ulkoiset tunnuksot, kuten ihonväri, ikä, sukupuoli tai

yhtenäinen pukeutuminen. (Suoninen, Pirttilä-Backman, Lahikainen & Ahokas 2013, 141–143 ja 187).

Ryhmän kiinteyttä kuvataan käsitteellä koheesio. Myös muita käsitteitä, kuten solidaarisuus, ryhmähenki tai me-henki näkee käytettävä. Pohjimmiltaan käsitteillä pyritään kuitenkin selittämään ja kuvaamaan sitä, miksi ja miten ryhmä pysyy koossa. Kiinteän ryhmän merkinä pidetään sitä, että ryhmän jäsenten käyttäytyminen sekä uskomukset ovat yhdenmukaisia ja jäsenet tukevat toisiaan. Ryhmäkoheesio ei kuitenkaan ole yksinomaan positiivinen käsite ja muun muassa ryhmän sisäinen ylisosiaalisuus on objektiiviselle toiminnalle haitallista. Esimerkkinä ylisosiaalisesta toiminnasta on ryhmäajattelu, joka tarkoittaa ryhmän sisäisten sosiaalisten suhteiden arvottamista korkeammaksi kuin itsenäisen kriittisen ajattelun. Ryhmäajattelu voi johtaa siihen, että ajaudutaan vaihtoehdottomaan yksimielisyyden ihannointiin (Suoninen, Pirttilä-Backman, Lahikainen & Ahokas 2013, 199–201.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tutkimus- ja kehittämistoiminnalla on tarkoitus hankkia suunnitelmallisesti uutta, käytettävää tietoa. Tutkimuksen tuloksena saatua tietoa käytetään kehittämistyössä, jolloin uuden tiedon avulla luodaan uutta tai parannetaan olemassa olevia menetelmiä tai palveluita. (Suomen virallinen tilasto 2021, viitattu 25.4.2021.) Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö ja se koostuu niin teoreettisesta kuin toiminnallisesta osuudesta. Teoreettinen tietoperusta on kerätty kirjallisuuden sekä tutkimusten pohjalta. Toiminnallinen osuus ilmenee kyselylomakkeen kirjoittamisena ja laatimisena. Kyselylomakkeella on tarkoitus voi selvittää yhteisön kokemuksia yhdenvertaisuuden toteutumisesta yhteisössä. Yhteisöt voivat siis käyttää kyselylomaketta yhdenvertaisuustyönsä tukena. Lomakkeen avulla vastaaja voi osoittaa yksityiskohtaisesti huomionarvoiset seikat yhdenvertaisuuden toteutumisesta yhteisössä. Kyselylomake eli opinnäytetyön tuotos löytyy liitteestä 1.

Tavoitteenamme on tehdä laadukas tuote eli kyselylomake, jota pystyy hyödyntämään yhteisöiden yhdenvertaisuuden tilan selvittämiseen. Tuotteen ensimmäisenä laatutavoitteena on, että kyselyn käyttäjän on mahdollista selvittää ja muodostaa kuva yhdenvertaisuuden toteutumisesta kyseisessä yhteisössä. Toiseksi laatutavoitteeksi asetimme tuotteen selkeyden. Selkeydellä tarkoitamme, että kyselylomake on jäsennelty osioihin ja siinä käytetty kieli on ymmärrettävää. Myös käytetyt termit tulee selittää lomakkeessa vastaajalle, jotta vastaaja tietää mihin häntä pyydetään vastaamaan kysymyksissä. Kysely ei myöskään saa olla liian pitkä vastata.

Opinnäytetyön tarkoituksena on myös osoittaa osaamisemme sosiaalialan ammattilaisina ja olemme pyrkineet siihen, että osaamisemme näkyy sosiaalialan kompetenssien ja ammatillisen ydinosaamisen kautta. Sosiaalialan kompetensseja ja ammatillista ydinosaamista ovat: sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2017, 10. Viitattu 7.9.2021).

Tavoittelemme ammatillista kasvua ja opinnäytetyöprosessin aikana lisäämme ymmärrystämme hyvistä tieteellisistä käytännöistä sekä eettisistä suosituksista. Ammatillinen kasvu ja ymmärryksen lisääminen tieteellisistä käytännöistä ja eettisistä suosituksista kuuluvat sosiaalialan osaamiseen

(Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2020, 8, viitattu 7.9.2021). Opinnäytetyötä tehdessä opimme yhdenvertaisuutta säätelevästä juridisesta säädöspohjasta. Sosiaalialan palvelujärjestelmä osaamisen kompetenssi käsittää juridisen säädöspohjan osaamisen. Tulevaisuudessa meitä hyödyttää kokemus määrällisen tutkimuksen kyselylomakkeen rakentamisesta ja siihen liittyvästä tiedon tuottamisesta.

Opinnäytetyöprosessin tarjoaa meille tilaisuuden oppia sekä tutkia yhdenvertaisuutta ja siihen liittyviä käsitteitä. Yhdenvertaisuus on mielestämme perusteltavasti keskeinen ja tärkeä käsite sosiaalialalla, sillä jo Suomen perustuslaki (731/1999, 2:6.1–2 §) määrittelee, että ihmiset ovat yhdenvertaisia ja, että ketään ei saa asetta syyttä eri asemaan hänen ominaisuuksiensa perusteella. Sosionomien kompetenssien mukaan sosionomien tulee osata edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä osata asettua yhteiskunnalliselta asemaltaan haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien puolelle (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2017, 10, viitattu 7.9.2021). Näin ohjaa toimimaan myös Talentian sosiaalialan ammattihenkilön ohjeistus (2017, 20–21), jossa kehoitetaan sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen, negatiivisen syrjinnän vastustamiseen sekä erilaisuuden ja monimuotoisuuden tunnustamiseen.

Edellä mainittujen kompetenssien lisäksi myös tutkimuksellisen kehittämis- ja innovaatio-osaamisen kompetenssi nousee keskiöön tässä opinnäytetyössä. Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen tarkoittaa tutkitun tiedon tuottamista, tulkintaa, käyttämistä ja jakamista sekä innovatiivisten menetelmien hyödyntäminen työelämän kehittämisessä (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2017, 10, viitattu 7.9.2021). Opinnäytetyömme on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa kehitettiin uusi työkalu yhteisön jäsen yhdenvertaisuuskokemusten selvittämiseen. Työelämään kuuluvat erilaiset yhteisöt ja sitä kautta opinnäytetyön voidaan myös nähdä palvelevan työelämän kehittämistä.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Tämän opinnäytetyön toteuttaminen aloitettiin huhtikuussa 2021, kun vaihdoimme opinnäytetyön aihetta. Oikeastaan voisi jopa sanoa, että opinnäytetyön prosessimme alkoi keväällä 2020, kun aloitimme tietopohjan kokoamisen aikaisempaan opinnäytetyöhön. Opinnäytetyön aiheen vaihtuessa halusimme luonnollisesti hyödyntää mahdollisimman paljon jo koottua tietoperustaa. Yhteisessä opinnäytetyön palaverissa ohjaajiemme kanssa sovimme uuden aiheen ja toteuttamistavan opinnäytetyölle. Opinnäytetyömme ei tulisi olemaan tutkimus vaan toiminnallinen opinnäytetyö, jossa rakennetaan tuotteeksi kyselylomake. Opinnäytetyömme tuote, eli kyselylomake, on toteutettu käyttäen Jämsän ja Mannisen (2000, 28) viisi vaiheista osaamisen tuotteistamisprosessia, jonka vaiheet ovat kehittämistarpeen tunnistaminen, ideavaihe, tuotteen luonnosteluvaihe, tuotteen kehittelyvaihe ja viimeistelyvaihe.

5.1 Osaamisen tuotteistamisprosessi

Sosiaali- ja terveysalan palveluiden kehittämiseen hyödynnetään erilaisia laadunkehittämisen menetelmiä. Selvityksillä ja tutkimuksilla kerätään tietoa palveluiden nykytilanteesta. Menetelmänä tiedonkeräämiseen voivat olla esimerkiksi erilaiset kyselyt tai haastattelut. Kun kerättyä tietoa analysoidaan, voidaan havaita kehittämiskohteita ja -tarpeita. Keskeinen tehtävä on havaitun kehittämistarpeen laajuuden ja sen kohderyhmän tunnistaminen. Eli kuinka laaja ongelma on kyseessä ja keitä ongelman ratkaisu palvelee? Kaikilla osapuolilla, joita kehityskohde koskee ei välttämättä ole sama käsitys aiheesta ja siksi on tärkeää kerätä tietoa eri ryhmiltä. (Jämsä & Manninen 2000, 29–31.)

Opinnäytetyömme kehittämistarve syntyi sattumalta, sillä alun perin tarkoituksemme oli tehdä yhdenvertaisuuskysely Oulun yliopiston ylioppilaskunnalle. Kun yhteistyö ylioppilaskunnan kanssa päättyi aikatauluhaasteiden vuoksi, huomasimme opinnäytetyönohjauksessa, että yleisen yhdenvertaisuuskyselyn luominen voisi palvella yhteisöjä, jotka haluavat selvittää yhteisönsä yhdenvertaisuutta. Asiaa pohdittiin yhdessä Oulun ammattikorkeakoulun opettajien kanssa ja aiheen todettiin olevan sopiva toiminnallisen opinnäytetyön aihe.

Ideointi on tuotteistamisprosessin toinen vaihe ja siinä sananmukaisesti ideoidaan eri vaihtoehtoja, joilla voidaan vastata tunnistettuun kehittämistarpeeseen. Ideoinnin tuloksena syntyy niin kutsuttu tuotekonsepti, joka tarkoittaa esitystä siitä millainen tuote halutaan tehdä. (Jämsä & Manninen 2000, 35.)

Ideointivaihe toteutettiin osin yhteistyössä Oulun ammattikorkeakoulun opettajien kanssa, kun pohdimme vaihtoehtoja opinnäytetyömme toteuttamiseksi. Jatkoimme opinnäytetyön ideointia ja esittelimme ideoinnin tulokset opinnäytetyön ohjaajillemme. Ideointivaiheessa pohdimme erityisesti sitä, mihin kysymykseen kyselylomakkeen tulisi vastata. Lisäksi tutustuimme toisiin toiminnallisiin opinnäytetöihin kootaksemme itsellemme ideapankin. Ideapankin kokoaminen eli *benchmarking* on luova ongelman ratkaisumenetelmä, jolla voidaan tutustua toisiin tuotteisiin ja saada ideoita oman tuotteen kehittämiseksi. (Jämsä & Manninen 2000, 37).

Teimme tiedonhankinnan opinnäytetyöhön järjestelmällisesti ja se tarkentui opinnäytetyö edetessä. Tiedonhankintaan käytimme Oula-Finna hakupalvelua. Tekemiemme tiedonhakujen perusteella vaikutti siltä, että yhdenvertaisuutta on tutkittu paljon lähinnä työnteon, koulutuksen tai syrjinnän kontekstissa. Lisäksi tiedonhaussa tuli vastaan paljon ohjeita, oppaita ja raportteja, jotka johtavat esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen, yhdenvertaisuusvaltuutetun sekä ministeriöiden nettisivuille. Ammattikorkeakoulujen Theseus-tietokannasta löysimme hakusanalla yhdenvertaisuus useita liiketalouden alan opinnäytetöitä, joissa työyhteisöjen yhdenvertaisuuden toteutumista on tutkittu työpaikoilla. Hyödynsimme myös näiden opinnäytetöiden lähteitä tiedonhaussamme. Lisäksi haimme tietoa yhdenvertaisuudesta muun muassa Suomen oikeusministeriön Internet-sivuilta ja Finlexistä, joka on oikeusministeriön omistama oikeudellisen aineiston julkinen Internet-sivusto.

Luonnosteluvaiheessa selvitetään tuotteen asiasisältö ja vaiheeseen voi edetä, kun on tehty päätös siitä, millainen tuote on tarkoituksena tuottaa. Luonnosteluvaihe on tuotekehityksen osalta erittäin merkittävä vaihe, sillä siinä selvitetään tuotekehityksen tärkeimmät osa-alueet, joilla myös varmistetaan tuotteen laadukkuus. Laatu varmistetaan siten, että kaikki osa-alueet huomioidaan. Osa-alueiden tulisi myös tukea toisiaan. Osa-alueita tuotekehityksessä ovat asiantuntijatieto, arvot, periaatteet, toimintaympäristö, säädökset ja ohjeet, sidosryhmät, asiakasprofiili, asiasisältö, palvelujen tuottaja sekä rahoitusvaihtoehdot. (Jämsä & Manninen 2000, 43.) Kirjallisuuteen tutustuminen luonnosvaiheessa on tärkeää, jotta tiedetään minkä aiheiden kautta ja mitä menetelmiä käyttäen tuote syntyy (Jämsä & Manninen 2000, 50).

Luonnosteluvaiheessa perehdymme yhdenvertaisuuden käsitteisiin ja eri syrjäytyperusteisiin, joiden toteutumisella voidaan mitata yhdenvertaisuutta. Lisäksi perehdymme teoriaosuudessa yhteisöön käsitteenä. Olemme avanneet aiheisiin liittyvät käsitteet opinnäytetyömme teoriaosuuden luvuissa 2 ja 3. Tutustuimme luonnosteluvaiheessa myös määrällisen tutkimuksen lomakkeen laatimisen periaatteisiin. Kyselylomakkeen rakentamiseen olemme hyödyntäneet menetelmiä, jotka ovat ominaisia kvantitatiivisille opinnäytetyöille. Opinnäytetyömme tuotteella eli kyselylomakkeella yhteisöt voivat strukturoidusti kerätä tietoa yhdenvertaisuuskokemuksista yhteisössä ja tarkastella sitä mitattuina numeroina, mikä on Vilkan (2007, 13–15) mukaan ominaista kvantitatiivisille tutkimuksille.

Määrällisessä tutkimuksessa keskeistä on käsitteiden määrittely, havaintoaineiston soveltuvuus määrälliseen mittaamiseen, johtopäätökset aiemmista tutkimuksista sekä havaintoaineiston perusteella tehdyt päätelmät (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 140). Määrällistä tutkimusta tehdessä käytetään tavallisesti kyselylomaketta, josta voidaan käyttää myös nimitystä survey-tutkimus. Tällöin kysely on standardoitu eli kaikille vastaajille esitetään samat kysymykset. Kyselylomakkeella voidaan tavoittaa helposti suuri joukko ja erillään olevat vastaajat. Vastaaja lukee itse esitetyt kysymykset, joka mahdollistaa myös arkaluontoisten aiheiden käsittelyn kysymyksissä. (Vilka 2015, 94–95.) Koska lomakkeellamme on tarkoitus kerätä suurelta joukolta vastauksia, sopi määrällisen tutkimuksen kyselylomake siihen mielestämme parhaiten.

Kyselylomakkeen kysymykset voidaan muotoilla eri tavoilla ja tavallisimmin käytetyt muodot ovat *avoimet kysymykset*, *strukturoidut kysymykset* ja *skaaloihin perustuvat kysymykset*. Avoimessa kysymyksessä vastaajalle annetaan tyhjä tila, johon hän antaa vastauksensa. Avoin kysymys antaa vastaajalle mahdollisuuden kertoa, mitä hänellä todellaan on mielessä, mutta vastausten käsittely mitattavaan muotoon on työlästä. Strukturoidussa, eli suljetussa kysymyksessä vastaajalle annetaan valmiiksi laaditut ja numeroidut vastausvaihtoehdot, joista hän valitsee sopivan. Strukturoitua kysymystä kutsutaan dikotomiseksi, mikäli vastausvaihtoehtoja on vain kaksi. Kun strukturoidussa kysymyksessä on useampi valittava vastausvaihtoehto, kutsutaan sitä monivalintakysymykseksi. (Heikkilä 2014, 47–51.) Skaaloihin perustuvissa kysymyksissä vastaajalle esitetään väite ja hän valitsee asteikolta, miten vahvasti on samaa tai eri mieltä väittämän kanssa (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2010, 201.)

Luonnosteluvaiheessa valittujen ratkaisuvaihtoehtojen, periaatteiden ja rajausten perusteella aloitetaan tuotteen kehittelyvaihe, jossa ratkaistaan asiasisällön valintaan ja määrään liittyviä haasteita. Kehittelyvaiheessa on tärkeää pitää mielessä tuotteen kohderyhmä ja kyselylomakkeen kohdalla pyrkiä eläytymään vastaanottajan asemaan. Asiasisältöön vaikuttaa se, kenelle ja missä tarkoituksessa tuote tehdään. Tekovaiheen aikana päätetään myös sisällöstä ja ulkoasusta. (Jämsä & Manninen 2000, 55–56.)

Valmistettavan tuotteen kehittelyn aloitimme jäsentämällä kyselylomakkeen rakennetta. Kaikki kysymykset pohjautuvat tämän opinnäytetyön teoriaan. Alun perin olimme ajatelleet opinnäytetyöhön sisällytettävän myös tasa-arvon käsitteen. Opinnäytetyön ohjaajilta saadun palautteen ja oman pohdintamme jälkeen päädyimme siihen, että emme sisällytä tasa-arvon käsitettä opinnäytetyöhömmme työn laajuuden ja rajaamisen vuoksi. Asiasisältöjen valitseminen työhön oli meille helppoa, koska heti alusta lähtien aiheen oli meille mieluisa ja tietoa on hyvin saatavilla. Aihe on myös ajankohtainen. Lomakkeen rakentamisessa pyrimme siihen, että siitä tulee mahdollisimman selkeä ja helposti ymmärrettävä kohderyhmälle. Lomaketta testasimme kahdella ystävällämme, joista toinen on jo valmistunut sosionomiksi.

Kyselylomake (liite 1) on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäinen osa koostuu kysymyksistä, joilla selvitetään vastaajien taustamuuttujia. Taustamuuttujilla voimme käyttää vastaajajoukon kuvailmiseen, mutta annettuja vastauksia voidaan myös tarkastella taustamuuttujiin peilaten. Taustamuuttujiksi valitsimme iän ja sukupuolen. Kyselyn toinen osa on kysymysten määrältä laajin ja kysymykset käsittelevät vastaajan kokemuksia yhdenvertaisuudesta sekä syrjinnästä. Kolmannessa, eli kyselyn viimeisessä osassa kysytään yhdenvertaisuuden osa-alueiden kehittämistarpeista vastaajan näkökulmasta. Kyselylomakkeeseen valitsimme strukturoituja kysymyksiä ja skaaloihin perustuvia kysymyksiä. Kyselylomakkeen kysymykset määräytyivät kehittämistarpeen pohjalta ja ne perustuvat opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen.

Kyselylomakkeen testaaminen on välttämätöntä aina ennen varsinaista mittausta. Testaavat henkilöt selvittävät kysymysten ja ohjeiden selkeyttä, vastausvaihtoehtojen toimivuutta ja vastaamisen raskautta sekä vastaamiseen kuluva aika. Testatessa voidaan huomata, jos kyselyssä on turhia kysymyksiä tai jokin oleellinen kysymys puuttuu. Testauksen perusteella tehtyjen muutosten jälkeen on syytä testauttaa kysely uudelleen. (Heikkilä 2014, 58.)

Tuotteistamisprosessin viimeinen kehitysvaihe on tuotteen viimeistely. Viimeistelyvaiheessa laaditaan ja täsmennetään tuotteen ohjeita, suunnitella tuotteen levittämistä sekä muotoilla tuotteeseen liittyviä yksityiskohtia. (Jämsä & Manninen 2000, 80–81.) Opinnäytetyön ohjauskeskustelussa työtä ohjaavat opettajat kommentoivat lomakkeemme kysymysten keskittyvän enemmän epäasialliseen kohteluun, kuin itse yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Kävimme jokaisen kysymyksen uudelleen läpi ja muotoilimme ne uudelleen julkaistuu muotoonsa.

Kysymysten muotoilun lisäksi keskityimme viimeistelyvaiheessa hiomaan jo lähes valmista tuotetta lopulliseen muotoonsa. Lisäsimme kyselylomakkeeseen ohjeita ja selitetekstejä sekä muotoilimme kyselyn saatekirjettä. Ohjeiden ja selitteiden tarkoitus on selventää kysymysten sisältöä, jotta vastaajat ymmärtävät mahdollisimman hyvin kysytyt kysymykset.

6 POHDINTA

Opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää tuote, jolla voi selvittää yhteisön jäsenten kokemuksia yhdenvertaisuuden toteutumisesta yhteisössä. Tuotetta yhteisöt voivat käyttää yhdenvertaisuustyönsä tukena, ja tuotteen avulla yhteisön yksittäiset jäsenet voisivat osoittaa yksityiskohtaisesti huomionarvoiset seikat yhdenvertaisuuden toteutumisesta yhteisössä. Lopulliseksi tuotteeksi muodostui kyselylomake, joka on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa pyydämme taustatietoja vastaajasta. Kyselylomakkeen toisessa osassa pyydämme vastaamaan kokemuksesi perusteella kysymyksiin, jotka liittyvät yhdenvertaisuuteen ja yhteisöön kuulumiseen. Kolmannessa osassa kysymykset keskittyvät yhteisön yhdenvertaisuuden kehittämistarpeisiin.

Tavoitteenamme oli tehdä laadukas tuote eli kyselylomake. Ensimmäiseksi laatutavoitteeksi asetimme sen, että kyselylomaketta käyttämällä on mahdollista selvittää ja muodostaa kuva yhdenvertaisuuden toteutumisesta yhteisössä. Toiseksi laatutavoitteeksi asetimme tuotteen selkeyden, jolla tarkoitimme sitä, että kyselylomake on jäsennelty osioihin, siinä käytetty kieli on ymmärrettävää ja käytetyt termit on selitetty auki vastaajalle. Toiseen laatutavoitteeseen kuului myös, että kysely ei saanut olla liian pitkä. Heikkilän (2014, 58) mukaan kyselylomakkeen tulee olla selkeä ja kysymysten yksiselitteisiä. Kysymykset eivät myöskään saa johdatella vastaajia. Ennen kyselylomakkeen lähettämistä tulisi se myös testauttaa koeryhmällä, joka voi antaa parannusehdotuksia. Mielestämme opinnäytetyön laatutavoitteet toteutuvat lopullisessa tuotteessa ja ystävistämme värväämään kahdenhengen koeryhmän mukaan laatutavoite (selkeys) toteutuu erittäin hyvin.

Vilkan (2015, 194) mukaan tutkimuksen kokonaisluotettavuuteen vaikuttaa sen pätevyys (validiteetti) ja luotettavuus (reliabiliteetti). Sama ajatus on johdettavissa kyselylomakkeen tarkasteluun. Pätevyys tarkoittaa valitun tutkimusmenetelmän kykyä mitata tutkittavaa asiaa. Eriyisen tärkeää pätevyyden toteutumisen kannalta on, että tutkittavat ymmärtävät tutkimusaiheen ja -kysymykset. Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran (2007, 226) mukaan tutkimustuloksia ei voida pitää pätevänä, jos tutkittavat eivät ole ymmärtäneet kysymyksiä tutkijoiden tarkoittamalla tavalla. Luotettavuus puolestaan tarkoittaa tulosten tarkkuutta. Luotettavan tutkimuksen mittaustulokset tulee olla toistettavissa samalla kohdejoukolla samassa ympäristössä riippumatta tutkimuksen toteuttajasta.

Mielestämme kyselomakkeellamme voidaan nähdä olevan se heikkous, että sitä ei ole koskaan testattu käytännössä. Olemme pyrkineet rakentamaan kyselylomakkeen siten, että kysytyjen kysymysten termit on selitetty vastaajalle auki kyselylomakkeeseen. Kyselylomakkeeseen vastaaminen ei ole tutkijasta riippuvaisia ja kyselyn toteuttaminen ei vaadi, että tukija ja tutkittavat olisivat toisiinsa yhteydessä. Näin pyrimme minimoimaan tutkijan vaikutuksen tutkittaviin.

Mikäli kyselylomaketta käytetään tutkimuksen toteuttamiseen ja tutkijana on joku muu kuin lomakkeen tekijä, niin on tutkimuksen eettisyyttä vaikea taata tai arvioida, sillä se on tämän opinnäytteen tekijöiden vaikutusalueen ulkopuolella. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeiden (2012, 6) mukaan hyvän tieteellisen käytännön keskeisiin lähtökohtiin kuuluu tutkimuseettikan näkökulmasta se, että tutkimuksessa noudatetaan rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta. Tutkimusta tehdessä on myös sovellettava tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä noudatimme TENK:in (2012,6) hyvän tieteellisen käytännön ohjeen yhdeksää lähtökohtaa. Opinnäytetyössämme on noudatettu tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja ja siihen on sovellettu tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Opinnäytetyössä olemme huomioineet muiden tutkijoiden tekemän työn asianmukaisella ja kunnioittavalla tavalla viitaten heidän töihinsä Oulun ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeiden mukaisesti. Opinnäytetyön tuotos raportoidaan ja tallennetaan asianmukaisella tavalla Theseus-tietokantaan. Opinnäytetyölle on pyydetty lupa Oulun ammattikorkeakoululta ja opinnäytetyön tekijyyttä koskevat periaatteet, vastuut ja velvollisuudet sekä aineistojen säilyttämistä ja käyttöoikeuksia koskevat kysymykset on sovittu kaikkien osapuolten kanssa. Tutkimuksella ei ole rahoituslähteitä. Opinnäytetyöntekijöiden sidonnaisuus Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoina on tuotu opinnäytteessä esille. Opinnäytetyöntekijät pidättäytyvät niistä arviointi- ja päätöksentekotilanteista, joissa he ovat esteellisiä tai heidän epäillään olevan esteellisiä. Opinnäytetyön tekemisessä on otettu huomioon tietosuojaa koskevat kysymykset.

Kyselylomakkeen tuotteistamisprosessi kulki suurimmaksi osaksi tuotekehityksen viiden vaiheen mukaisesti. Opinnäytetyön kehittämistehtävää valitessa ei tarve kuitenkaan noussut kerättyä tietoa havainnoimalla ja analysoimalla. Myöskään kyselylomaketta kehitettäessä ideavaihe ei toteutunut pilkulleen oikein; idea kyselylomakkeesta syntyi jo tuotekehityksen kehittämistarpeen

tunnistamisen vaiheessa, joka sai lähtösäyksen, kun aikaisempi opinnäytetyömme aihe peruuntui ja pohdimme, kuinka voisimme hyödyntää jo tehtyä työtä mahdollisimman paljon uuden opinnäytetyön aiheen valinnassa. Koska työllämme ei ollut Oulun ammattikorkeakoulun lisäksi tilaajayhteisöä, jolla olisi osoitettavissa oleva tarve hyödyntää kyselylomaketta, oli sen laatiminen haastavaa ja lopulta kyselylomakkeen sisältö jäi kokonaan tekijöiden sekä opinnäytetyönohjaajien harkinnan varaan siitä mihin tarpeeseen tuotteen tulisi vastata. Olemme kuitenkin tyytyväisiä lopputulokseen, vaikka tuotteistamisprosessin aikana nousi esiin muutamia haasteita, sillä työstimme prosessin aikana myös opinnäytetyön suunnitelmaa. Suunnitelman laatiminen oli haastavaa, sillä se vaati paljon ennakkointia lopullista tuotetta koskien. Suunnitelma ja tuotteistamisprosessi kuitenkin tukivat toisiaan sopivasti.

Aikataulullisesti opinnäytetyömme prosessi oli pitkä ja jopa joissain kohdissa koimme pettymystä siitä, että opinnäytetyö edistyi hitaammin kuin olimme ajatelleet. Osaltaan aikatauluvaikeuksiin vaikutti opinnäytetyön aiheen vaihtuminen. Saadessamme lopullisen aiheen sovittua opinnäytetyölle keskustelimme ohjaajiemme kanssa realistisesta aikataulusta saada opinnäytetyö valmiiksi ja pysyimme sen jälkeen hyvin suunnitellussa aikataulussa.

Kokonaisuutena arvioiden tämä opinnäytetyö onnistui tyydyttävästi; kyselylomake täyttää sille asetetut laatuvaatimukset. Meille puolestaan opinnäytetyön prosessi opetti paljon kehittämisestä ja havahdutti huomaamaan sekä hiomaan prosessiluoteiseen työskentelyyn liittyviä tietoja ja taitoja. Koemme myös, että opinnäytetyön kirjoittamisprosessi kehitti taitoamme kirjoittaa tieteellistä tekstiä ja ainakin toinen opinnäytetyön tekijöistä huomasi tehneensä tekstiviitteet systemaattisesti väärin koko ammattikorkeakoulussa opiskelunsa ajan. Opinnäytetyöprosessin aikana tutustuimme huomattavaan määrään tietoa ja informaatiota koskien yhdenvertaisuutta, yhteisöjä, turvallisuutta, ja kyselylomakkeita. Kirjallisuutta oli paljon, mutta sirpaleisesti ja välillä oli haastavaa löytää ja arvioida opinnäytetyölle olennainen tieto ja koota se järkeväksi sekä jäsennellyksi kokonaisuudeksi. Haasteen hyvänä puolena voi kuitenkin nähdä sen, että se lisäsi tietoa ja ymmärrystämme opinnäytetyön aiheesta ja pakotti meidät pohtimaan myös eettiseltä kannalta lähteiden käyttämistä ja niiden validoimista.

Olisi mielenkiintoista päästä kokeilemaan kyselylomaketta käytännössä. Mielenkiintomme opinnäytetyön toteuttamiseen alkoikin tutkimuksen toteuttamisena ja täten näemme luonnollisena jatkumona, että opinnäytetyömme kyselylomaketta voisi jatkossa käyttää työkaluna, kun tutkitaan yhdenvertaisuuden ja turvallisen kiinnittymisen kokemuksia yhteisössä. Mikäli aihetta haluaisi vielä

viedä pidemmälle voisi yhteisöön, jonka tutkimiseen käytettiin tätä kyselylomaketta, toteuttaa myös jatkotutkimuksia, jotka keskittyvät esimerkiksi syrjäntätilanteisiin yhteisössä. Jatkotutkimukset voisivat olla luonteeltaan kvantitatiivisia (määrällisiä) tai kvalitatiivisia (laadullisia).

LÄHTEET

Allardt, E. & Littunen, Y. 1972. 4. Uudistettu laitos. Sosiologia. WSOY. Porvoo.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. Viitattu 7.9.2021, http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Arene ry. Päivitetty 9.1.2020. Viitattu 7.9.2021, <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf>.

Asetus kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälisen yleissopimuksen voimaan saattamisesta 37/1970. Finlex 2021. Valtiosopimukset. Viitattu 8.2.2021, https://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1970/19700037/19700037_1.

Bergbom, B., Toivanen, M. & Väänänen A. 2020. Monimuotoisuusbarometri 2020. Fokuksessa rekrytointikäytännöt ja monikulttuurisuus. Työterveyslaitos. Helsinki 2020. Viitattu 25.4.2021, https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140584/TTL_978-952-261-947-1.pdf?sequence=5&isAllowed=y.

Blanchot, M. 2004. Tunnustamaton yhteisö. Loki-kirjat. Helsinki.

Dufva, M. 2020. Megatrendit 2020. Sitran selvityksiä 162. Erweko. Vantaa 2020.

European Union Agency for Fundamental Rights 2014. Violence against women: an EU-wide survey. Viitattu 6.9.2021, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf.

European Union Agency for Fundamental Rights 2018. Being Black in the EU. Second European Union Minorities and Discrimination Survey. Viitattu 6.9.2021, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-being-black-in-the-eu_en.pdf.

Heikkilä, J. 2009. Esipuhe. Teoksessa Hirvonen, M. (toim.) Esteettömyydellä osallisuuteen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylän ammattikorkeakoulun puheenvuoroja. Viitattu 16.2.2021, <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/20580/JAMKPU~1.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Edita. Bookwell Oy. Porvoo.

Heinonen, U. 2008. Sähköinen yhteisöllisyys. Väitöskirja. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja. Turun yliopisto.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Tammi. Kariston Kirjapaino Oy. Hämeenlinna.

Hirvonen, M., Koskimies, H. & Pirttimaa, R. 2009. Erillisyydestä yhteisyyteen. Teoksessa Hirvonen, M. (toim.) Esteettömyydellä osallisuuteen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylän ammattikorkeakoulun puheenvuoroja. Viitattu 16.2.2021, <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/20580/JAMKPU~1.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 33/2017. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Helsinki, 2017. Viitattu 16.2.2021, https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1.

Jauhola, L. & Vehviläinen, J. 2015. Syrjintä koulutuksessa. Erytystarkastelussa kokemukset yhdenvertaisuuden toteutumisesta opintojen ohjauksessa eri vähemmistöryhmiin kuuluvien nuorten osalta. Oikeusministeriön julkaisu 21/2015. Viitattu 26.4.2021, https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76615/omso_21_2015_lr_220_s.pdf.

Jokinen, K., Malinen, K., Pirskanen, H., Moilanen, S., Rautakorpi, S., Harju-Veijola, M., Notko, M. & Kuronen, M. 2013. Lapset kertovat perheestä – mitä kuulemme? Teoksessa Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. E-kirja. Gaudeamus Oy. Viitattu 6.9.2021, <https://oula.finna.fi/Record/oy.9912343553906252#versions>.

Jämsä, K. & Manninen, E. 2000. Osaamisen tuotteistamisen sosiaali- ja terveysalalla. Tummavuoren Kirjapaino Oy. Vantaa.

Kempainen, T. 2012. Heikko sosiaalinen asema syö arvostusta. Tilastokeskus. Artikkelit. Viitattu 13.5.2021, https://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-12-10_012.html?s=0.

Ketonen, H. 2019. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus yliopistoissa. Merkitykset ja muutos asiakirjoissa. Pro gradu. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta. Viitattu 26.4.2021, <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/118171/KetonenHeidi.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

Kotkavirta, J. 2000. Luottamus instituutioihin ja yksilöllinen hyvinvointi. Teoksessa Ilmonen, Kai (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Viitattu 6.9.2021, <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/47905/SoPhi42978-951-39-6488-7.pdf?sequence=3>.

Kumpulainen, S. 2010. Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Lausuntotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan mietinnöstä. Mietintöjä ja lausuntoja 46/2010. Oikeusministeriö. Helsinki. 2010. Viitattu 15.2.2021, https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76243/omml_46_2010_lausuntotiivistelm_a_48s.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Laaja, J. 2019. Mitä yhdenvertaisuus on ja miten sitä edistetään? Teoksessa J. Korhonen & S. Mikola (toim.) Kaikkien kasvojen kunta. Opas yhdenvertaisuuden edistämiseen kunnan toiminnassa. Suomen kuntaliitto. Helsinki 2019. Viitattu 21.9.2021, https://yhdenvertaisuus.fi/documents/5232670/5376058/Kaikkien+kasvojen+kunta_+Opas+kuntien+yhdenvertaisuussuunnitteluun/74ef0f69-4453-e3d8-ff74-7f43abd14387/Kaikkien+kasvojen+kunta_+Opas+kuntien+yhdenvertaisuussuunnitteluun.pdf

Laki naisten ja miesten tasa-arvosta 609/1986. Finlex. Viitattu 26.4.2021, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>.

Lepola O. 2018. Koko ajan jännittyneenä. Moniperusteinen syrjintä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien kokemana. Oikeusministeriön julkaisu 51/2018. Viitattu 4.3.2021, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-729-8>.

Leppäkorpi M. 2014. Syrjintä ja syrjimättömyys Suomessa. Teoksessa Villa S. (toim.) Yhdenvertaisuus-julkaisu. Osa 2. Valehtelisin jos väittäisin. Sisäministeriön julkaisu 10/2014. Viitattu 15.2.2021, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-491-958-6>.

Leppänen, K. 2015. Yhdenvertaisuus työelämässä. Helsinki. Talentum.

Moilanen L. & Sulkunen S. 2006. (toim.) Aika ja identiteetti. Katsauksia yksilön ja yhteisön väliseen suhteeseen keskiajalta 2000-luvulle. Helsinki. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Nivala, E. 2008. Kansalaiskasvatus globaalien ajan hyvinvointiyhteiskunnassa. Kansalaiskasvatuksen sosiaalipedagoginen teoriakehys. Väitöskirja. Snellman instituutti. Gummerus Kirjapaino Oy. Kuopio.

Nivala, E. & Ryytänen, S. 2013. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 14/2013. Viitattu 21.9.2021, <https://docplayer.fi/30318000-Kohti-sosiaalipedagogista-osallisuuden-ideaalia.html>.

Opiskelukyky 2021. Yhdenvertainen ja saavutettava opiskelukulttuuri. Viitattu 11.3.2021, <http://www.opiskelukyky.fi/yhdenvertainen-ja-saavutettava-opiskelukulttuuri/>.

Positiivisen erityiskohtelun opas. Yhdenvertaisuuden edistäminen ja positiivinen erityiskohtelu. Oikeusministeriö. Viitattu 15.2.2021, <https://syrjinta.fi/documents/25249352/34268331/Positiivisen+erityiskohtelun+opas.pdf/34593484-7b08-47da-a662-cceb6e4df28e/Positiivisen+erityiskohtelun+opas.pdf?version=1.1&t=1603877534728>.

Pörhölä, M. 2009. Kiusaamiskokemuksen yhteisöön kiinnittymisen esteenä. Prologi. Puheviestinnän vuosikirja. Vol 5. Nro 1. Viitattu 16.5.2021, <https://journal.fi/prologi/article/view/95808/54207>.

Rauramo, P. (toim.) 2016. Monimuotoisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työyhteisössä. Työturvallisuuskeskus. Paintek Pihlajamäki Oy. Viitattu 25.4.2021, https://ttk.fi/files/5066/monimuotoisuus_netiti.pdf.

Saaristo, K. & Jokinen, K. 2004. Sosiologia. Juva. WSOY. Helsinki.

Seta 2021. Ihmisoikeudet. Tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus. Yhdenvertaisuuslaki. Viitattu 15.2.2021, <https://seta.fi/ihmisoikeudet/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus/yhdenvertaisuuslaki/>.

Sippola, A. Yhdenvertaisuussuunnittelun opas yksityiselle sektorille. FIBS 2015. Viitattu 7.9.2021, <https://yhdenvertaisuus.fi/documents/5232670/5376058/Yritysten+yhdenvertaisuussuunnittelun+opas/631c4506-eadf-4af7-95c1-0fecea12e01a/Yritysten+yhdenvertaisuussuunnittelun+opas.pdf>.

Sitra 2020. Julkaisut. Megatrendit 2020. Viitattu 25.4.2021, <https://www.sitra.fi/julkaisut/megatrendit-2020/>.

Suomen perustuslaki 731/1999. Finlex. Viitattu 7.9.2021, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.

Suomen virallinen tilasto 2021. Tutkimus- ja kehittämistoiminta. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 25.4.2021, <https://www.stat.fi/til/tkke/kas.html>.

Suomi.fi 2021. Yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys työpaikalla. Viitattu 7.9.2021, <https://www.suomi.fi/yritykselle/tyonantajuus/tyoyhteison-hyvinvointi/opas/monimuotoinen-tyoyhteiso/yhdenvertaisuus-ja-syrjimattomyys-tyopaikalla>.

Suoninen, E., Pirttilä-Backman, A., Lahikainen, A. & Ahokas, M. 2013. Arjen Sosiaalipsykologia. 1.–3. painos. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Punamusta Oy. Viitattu 7.9.2021, https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikkaopas_2017.pdf.

Tasa-arvoaltuutettu 2021. Häirintä. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä. Viitattu 24.1.2021,

<https://tasa-arvo.fi/hairinta>.

Tasa-arvoaltuutettu 2021. Tasa-arvolaki pähkinänkuoressa. Viitattu 13.5.2021,

<https://tasa-arvo.fi/tasa-arvolaki-pahkinankuoressa>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019. Esteettömyys ja saavutettavuus. Viitattu 8.10.2020,

<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/esteettomyys-ja-saavutettavuus>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Yhdenvertaisuus ja syrjintä. Viitattu 7.9.2021,

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/yhdenvertaisuus-ja-syrjinta>.

The Social Progress Imperative 2021. Home. Social Progress Index 2020. See score board. Finland. Inclusiveness. Viitattu 25.4.2021, <https://www.socialprogress.org/?tab=2>

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampereen Yliopistopaino Oy. Viitattu 16.5.2021,

https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Tuomi, I. 2005. Yhteisöllisyyden paluu tietoyhteiskuntaan. Teoksessa Hautamäki, A., Lehtonen, T., Sihvola, J., Tuomi, I., Vaaranen, H. & Veijola, S. Yhteisöllisyyden paluu. Gaudeamus kirja. Tampere.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki 2013. Viitattu 23.9.2021, https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.

University of Edinburgh 2021. What does equality, diversity and inclusion mean? Artikkelit 18.3.2021. Viitattu 13.5.2021, <https://www.ph.ed.ac.uk/equality-diversity-and-inclusion/about-edi/what-does-equality-diversity-and-inclusion-mean>.

Vartiainen-Ora, P. 2007. Erilaisuus sallittu. Perehdymme monimuotoisuuteen – käsikirja työhön perehdyttäjälle ja työyhteisölle. 2. korjattu painos. Helsinki: SAK 2007.

Vates 2021. Sosiaalinen ja psyykinen esteettömyys. Viitattu 11.3.2021, <https://www.vates.fi/tietopaketti/tyoelaman-saavutettavuus/sosiaalinen-ja-psyykinen-esteettomyys.html>.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Viitattu 3.2.2021, https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. PS-kustannus. Bookwell Oy. Juva.

Väestöliitto 2018. Artikkelit. Mitä sukupuolen moninaisuus tarkoittaa? 10.10.2018. Viitattu 7.2.2021, <https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/mita-sukupuolen-moninaisuus-tarkoittaa/>.

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Finlex. Viitattu 15.2.2021, <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2020. Mitä on yhdenvertaisuus? Oikeusministeriö. Viitattu 15.4.2020, <https://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus>.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2021. Eri väestöryhmien kokema syrjintä. Oikeusministeriö. Viitattu 7.9.2021, <https://yhdenvertaisuus.fi/eri-vaestoryhmien-kokema-syrjinta>.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2021. Syrjintä ja yhdenvertaisuus. Ikäsyrjintä. Viitattu 8.2.2021, <https://syrjinta.fi/ikasyrjinta>.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2021. Syrjintä ja yhdenvertaisuus. Rasismi. Viitattu 8.2.2021, <https://syrjinta.fi/rasismi>.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2021. Syrjintä ja yhdenvertaisuus. Seksuaalivähemmistöt. Viitattu 15.2.2021, <https://syrjinta.fi/seksuaalivahemmistot>.

LIITE 1 – KYSELYLOMAKE

Tervetuloa vastaamaan yhdenvertaisuuskyselyyn.

Yhdenvertaisuuskysely toteutetaan kyselytutkimuksena. Vastaamalla kyselyyn olet mukana selvittämässä yhteisösi yhdenvertaisuuden tilaa. Osallistut vastaamalla oheiseen kyselyyn. Osallistuminen on vapaaehtoista.

Kyselyyn vastataan anonyymisti eli nimettömästi. Tulokset julkaistaan siten, että vastauksia ei ole mahdollista yhdistää yksittäiseen vastaajaan. Vastauksia käsitellään luottamuksellisesti ja kyselyn tietoja käsittelee vain tutkimuksen toteuttaja. Kyselyn tekemiseen on saatu asianmukainen lupa.

Kysely koostuu yhdeksästä eri kysymyksestä ja se on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa pyydetään taustatietoja vastaajasta. Kyselylomakkeen toisessa osassa pyydetään vastaajaa vastaamaan kokemuksensa perusteella kysymyksiin, jotka liittyvät yhdenvertaisuuteen ja yhteisöön kuulumiseen. Kolmannen osan kysymys keskittyy yhteisön yhdenvertaisuuden edistämiseen.

Kiitos osallistumisesta!

Vastausaika: .

Kyselyn toteuttaja: , .

Kyselyn luvanantaja: .

Kyselyn tulokset julkaistaan .

YHDENVERTAISUUSKYSELY

Pyydämme noudattamaan seuraavia ohjeita tämän kyselyn täyttämässä:

1. Valitse kokemukseesi parhaiten sopivat vaihtoehdot nykyisessä yhteisössäsi.
2. Vastaa huolellisesti. Ennen kysymystä voi olla seliteteksti, jolla tarkennetaan kysymyksen sisältöä. Huomaa, että osa kysymyksistä on monivalintoja ja toisissa kysymyksissä voit valita vain yhden vaihtoehdon.

- * Merkintä kysymyksen perässä tarkoittaa, että kysymys on pakollinen vastata.
- Merkintä vastausvaihtoehdossa tarkoittaa, että kysymykseen voi valita vain yhden vastausvaihtoehdon.
- Merkintä vastausvaihtoehdossa tarkoittaa, että kysymykseen on mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja.

I TAUSTAMUUTTUUJAT

1. Sukupuoli *

Valitse se vaihtoehto, joka vastaa sukupuolikokemustasi. Voit myös halutessasi jättää kertomatta sukupuolesi valitsemalla vaihtoehdon "En halua kertoa".

- Mies
- Nainen
- Muu
- En halua kertoa

2. Ikä (vuosina) *

Valitse seuraavista vaihtoehdoista ikääsi vastaava vaihtoehto.

- 20 tai alle
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61 tai yli

II YHDENVERTAISUUS JA YHTEISÖN JÄSENYYS

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan kaikkien ihmisten samanarvoisuutta eli ihmisen arvoa ei siis määritä sukupuoli, ikä, etninen tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, vamma, terveydentila, seksuaalinen suuntautuminen tai mikään muukaan henkilöön liittyvä syy esimerkiksi siviilisääty tai perhesuhteet.

3. Onko yhteisösi mielestäsi monimuotoinen? *

Monimuotoinen yhteisö tarkoittaa, että yhteisössä on eri taustaisia ihmisiä, jotka myös ajattelevat eri tavoin. Yhteisön jäsenet ovat yhdenvertaisia keskenään.

Valitse kokemustasi vastaava vaihtoehto.

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

4. Kohdellaanko yhteisösi jäseniä yhdenvertaisesti seuraavien ominaisuuksien perusteella? *

Vastaa kysymykseen oman kokemuksesi perusteella.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Ikä	☐	☐	☐
Seksuaalinen suuntautuminen	☐	☐	☐
Sukupuoli	☐	☐	☐
Vammaisuus	☐	☐	☐
Terveystila	☐	☐	☐
Etninen, kansallinen tai kulttuurinen tausta	☐	☐	☐
Kieli	☐	☐	☐
Uskonto tai vakaumus	☐	☐	☐
Poliittinen toiminta tai aate	☐	☐	☐

5. Oletko kokenut syrjintää yhteisössäsi? *

Syrjintä tarkoittaa, että ihmistä kohdellaan eritavoin jokin hänen ominaisuutensa (esimerkiksi ikä, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli, vammaisuus, terveydentila, etninen, kansallinen tai kulttuurinen alkuperä, kieli, uskonnollinen vakaumus, poliittinen kanta tai aate) perusteella. Useimmiten syrjintä viittaa nimenomaan huonompaan kohteluun. Syrjintää on myös, kun henkilö esimerkiksi joutuu epäedulliseen asemaan näennäisesti yhdenvertaisen säännön, käytänteen tai perusteen vuoksi, jolle ei ole perusteita.

Valitse ne vaihtoehdot, joiden perusteella olet kokenut syrjintää. Voit valita useita. Mikäli et ole kokenut syrjintää, valitse vaihtoehto ”En ole kohdannut”.

Ikä	☐
Seksuaalinen suuntautuminen	☐
Sukupuoli	☐
Vammaisuus	☐
Terveydentila	☐
Etninen, kansallinen tai kulttuurinen alkuperä	☐
Kieli	☐
Uskonnollinen vakaumus	☐
Poliittinen kanta tai aate	☐
Muu (esimerkiksi perhesuhde tai siviilisääty)	☐
En ole kohdannut	☐

6. Koetko olevasi yhdenvertainen jäsen yhteisössä? *

Valitse se vaihtoehto, joka on lähimpänä kokemustasi.

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

7. Koetko, että olet yhteisössäsi...? *

Valitse se vaihtoehto, joka on lähimpänä kokemustasi.

	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa
Hyväksytty	☐	☐	☐	☐	☐
Arvostettu	☐	☐	☐	☐	☐
Pidetty	☐	☐	☐	☐	☐
Turvassa	☐	☐	☐	☐	☐

8. Väittämä: ”Koen että voin luottaa yhteisöni muihin jäseniin” *

Valitse se vaihtoehto, joka on lähimpänä kokemustasi.

Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa
☐	☐	☐	☐	☐

III YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMINEN

9. Kuinka tärkeäksi koet seuraavien osa-alueiden edistämisen yhteisössäsi? *

Valitse jokaiseen osa-alueeseen yksi vastausvaihtoehto, joka vastaa mielipidettäsi. Voit myös valita vaihtoehdon ”En osaa sano”, mikäli sinulla ei ole mielipidettä asian edistämisen tärkeydestä tai et osaa arvioida sen tärkeyttä.

	Tärkeä	Melko tärkeä	Ei tärkeä eikä turha	Melko turha	Turha	En osaa sanoa
Eri ikäisten yhdenvertaisuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Seksuaali-vähemmistöjen yhdenvertaisuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sukupuolten yhdenvertaisuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vammaisten yhdenvertaisuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhdenvertaisuus terveydentilan perusteella	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Etnisten, kansallisten ja kulttuurillisten vähemmistöjen yhdenvertaisuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uskonnollisten tai vakaumuksellisten vähemmistöjen yhdenvertaisuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poliittisten tai aatteellisten vähemmistöjen yhdenvertaisuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐